

Arxiu Històric de l'Hospitalet.
C/ Joan Pallarès s/n.
08901- L'Hospitalet.

PERSONA ENTREVISTADA: **JAUME SALVADOR (H)**. També intervén la seva dona (D).

Fons: **Can Trinxet.**

Data: 5-06-01.

Entrevistadora: Dolors Marín.

Duració de les cintes: Cinta 1: 1 hora.

Signatura: Ot6 Cinta 2: 30 minuts.

CINTA 1 - CARA A:

Es nascut aquí a Hospitalet?

Jo sóc nascut a Esplugues del Llobregat.

I va venir a viure aquí a Hospitalet?

Vem venir a viure aquí a Hospitalet, exactament, a Santa Eulàlia.

Amb els seus pares, quan era petit?

Exactament.

I a quin any?

"Pues" devia ser llavorens... aproximadament jo vaig néixer al 23, posem al 30. Al 30 vem baixar d'Esplugues, que llavorens vivíem a Esplugues nosaltres, del Llobregat, quan vaig néixer, i llavorens cap al 30 vem baixar cap aquí perquè llavorens els pares tenien que anar a Esplugues, que treballaven aquí a Cal Trinxet, amunt i avall...

Així que venien d'Esplugues a treballar al Trinxet.

Sí, per darrera les bòbiles d'ara, d'aquí del Gornal, per darrera, que ara hi ha la Florida i tot això, i sortíem a dalt de la carretera de Sants, de Collblanc i d'Esplugues, fins allà sortíem, cada dia anàvem amunt i avall.

I quanta estona estaven caminant?

Pots comptar que llavorens baixant per aquesta baixada... podríem comptar mitja hora o tres quarts.

Per anar a treballar cada dia, després de pujada, no?

Sí, sí, amunt i avall, i nosaltres que erem petits també moltes vegades baixàvem.

Per què? Anaven a escola vostès o no?

Sí que anàvem a escola. Vem anar a escola, primerament a una escola individual, jo vaig anar a una escola individual de nois,

que era un pis, al davant de la fàbrica de Can Rifalt, a la carretera de Santa Eulàlia. Era un piset i teníem un mestre que es deia senyor Boira. I la meva senyora...

I llavorens la meva germana anava a un altre col·legi, però a una botiga, com ara són aquests col·legis tan famosos i encara noo estem contents, i encara no estem contents, llavorens nosaltres teníem un pis com a sala de col·legi, i la meva germana també, col·legi individual.

"Bueno", i així vem anar fent. Llavorens es va anar passant un gran procés, el que la barriada de Santa Eulàlia gràcies a l'alcalde que teníem, que es deia... Llorenç Frontera...

Això quan la República, no? En Frontera era a la República ja.

Ja era la República.

Al 31, no?

Exactament, i llavorens aquest senyor, una gran "mansión" que hi havia entre el carrer Aprestadora i la carretera de la Constitució o de Santa Eulàlia, diguem-m'ho així, però perteneixent al barri nostre, allà ens va fer un col·legi, que va ser el col·legi que jo sempre he dit: "Aquests, ni aquells, ni els altres no han inventat res", perquè nosaltres llavorens ja en l'època del president nostre que teníem a Catalunya, que era el Francesc Macià ens va fer el col·legi mixte, nois i noies tots junts, i aquí sembla que s'ha descobert el món. No, si aaixò ja estava fet fa anys! M'entén el què vui dir?

"Bueno", així vem anar fent... Li explicaria tantes coses! Perquè sóc del barri, sóc català, sóc una mica orgullós de lo meu i no puc fer res més. Si vostè em vol anar preguntant alguna cosa més...

No, li aniré preguntant, sí. Els seus pares desde quin any treballaven a la Trinxet?

Al Trinxet, els meus pares van venir de la Travessera de Les Corts, que també era del Trinxet, la fàbrica de tint, debien de treballar els seus pares aproximadament perquè jo sé que la meva mare va treballar 40 i "pico" d'anys, i el meu pare tants altres. Posem que cap allà al 25... al 20 o al 25 ja treballaven a la fàbrica aquella d'allà, i d'allà llavorens van passar a la fàbrica aquesta d'aquí, que va comprar això i altre, se'n diu Trinxet i l'altra se'n diu Can Gras, que lo que ara tiren és de la Can Gras, perquè lo del Trinxet diguem, encara queda lo que hi ha... el Julià i totes aquelles indústries que hi ha a dintre interiorment.

Allò és Trinxet.

Allò és Trinxet, i lo altra que ara estan tirant és Can Gras, però llavorens el senyor Trinxet ja tenia a la Travessera de Les Corts la fàbrica del tint, que llavorens...

Tenia una fàbrica de tint?

H: Sí, i llavorens va plegar o se la va vendre o va fer lo que tinguessin de fer i llavorens van passar tots a treballar cap aquí, i llavorens es va anar fent.

I llavorens què va passar? Que va entrar el meu pare com a encarregat, la meva mare com a... "agulladora", i llavorens tu vas ser teixidora...

D: La teva tia teixidora.

H: La meva tia teixidora.

D: El teu "tio" mecànic.

H: El meu "tio" mecànic, el meu pare encarregat de mecànic...

El meu "tio", la meva tia...

D: La tia, la de Santa Eulàlia, aquella com es deia?

H: La Merçé.

D: La Merçé.

H: Sí, la Merçé era "encargada" de la filatura de la secció d'aquí davant. "Bueno", tota la família...

Tota la família treballant, eh?

Exacte, molt ignorants, eh?, per això.

Qui, vostès?

Sí, molt ignorants, i vostè dirà: "Per què diu ignorants?" Perquè hi va haver una crisi a la fàbrica i tothom al carrer! Però havíem sigut 3 o 4 famílies, eh? El meu pare era d'una família, la meva mare i la meva tia d'una família, l'altra d'altra família... Al aigua! Avui no! Avui un treballa a l'ajuntament, jo treballa a l'emissora de ràdio d'allà i la meva dona treballa pel carrer Fragant, m'entén?

Sí, estan tots repartits.

També era un altra forma, jo mai a la vida voldria una família treballant junts.

Com es que van tancar la fàbrica? Per què la tanquen?

La van tancar perquè llavorens...

Va ser al 33, no?, més o "menos"?

Sí, aproximadament va ser cap allà al 33.

Quan la República.

Exactament, uns problemes que van haver-hi mundialment, llavorens aquí hi havia tanta indústria i ja van començar a passar coses rares. Però llavorens a aquesta fàbrica de Can Gras, ai, de Can Trinxet, va haver-hi un problema, un problema amb l'aigua, i semblava que ja plegaria però llavorens el senyor Trinxet, Abelino Trinxet que era l'amo i don Antonio Trinxet que era el germà, però el que tallava el bacallà era el senyor Abelino Trinxet... Aquella fàbrica va anar avall per una circumstància de que es van tenir de prendre accions i més accions i més accions, però quan ja era purament ja tancat per... per tancar-ho i posar-ho diguem en subhasta, va sortir

una senyora i va posar totes les accions que feien falta, i aquesta senyora era la dona de l'Abelino Trinxet.

Ah, sí? La dona?

La dona.

Tenia diners i va fer...?

Molts! Però molts! Miri si eren molts que encara avui tenim aquí un senyor que es diu senyor Nuñez i Navarro, que quan la torre que tenien... i jo vaig ser el mecànic personal del senyor Trinxet molts anys a les finques que tenien a l'Aragó, que el senyor Trinxet era... era immensa, "pues" la porta que hi havia al carrer Còrsega, cantonada Balmes, la porta d'entrar, aquesta porta va anar a parar a Puigcerdà, a la torre del senyor Nuñez i Navarro.

Ah, sí? La porta d'entrada d'una casa Trinxet?

Sí.

Ah, sí? Carai!

Sí, perquè era una porta d'un treball i de "alcoba", d'aquesta "d'alcoba", un portal...!

Però què era, una porta de fusta?

De fusta, però "algo"... "algo" demencial! Perquè llavorens el senyor Trinxet... Estic mesclant però és igual, després parlarem més de la fàbrica però ara parlem del senyor Trinxet. Tenien una torre allà al carrer Córcega-Balmes, que jo era el mecànic tant d'aquí, com d'allà, com de les finques, i llavors allà hi havia un xòfer, un mariner, perquè tenien també un "barco" al port... Ja li parlo d'anys, eh?... I al Nadal teníem de sortir a Palma de Mallorca, i jo tenia tota la família aquí i jo sense parar de treballar. Sí, sí, sí, i vaig dir: "Primer estaré a la feina, i després Nadal ja el celebrarem". "Bueno", efectivament, a aquella casa hi havia un "ordenanza" de portes, l'ama de "llaves", el xofer, el mariner, un servidor i 4 noies de servei.

Carai! Per una casa?

Per una casa! Però una casa, eh? Una casa que va estar molts anys, molts anys, molts anys, molts, que no la podien tirar a terra. Només la va poguer tirar a terra el senyor Nuñez i Navarro, m'entén? Va ser l'únic que la va poguer tirar per fer un edifici aquí.

És lo que passa als països aquests, sempre hi ha un que talla el bacallà, i allò va ser molt trist, i així efectivament.

I les finques que tenia el Trinxet, hi tenia moltes o què?

H: Sí, moltes, moltes, moltes, moltes, moltes que allà s'hi va fer el "pantano".

D: A l'Aragó, no?

H: A l'Aragó... "Bueno", jo hi vaig treballar molt perquè vaig montar una noria per l'aigua, perquè llavorens teníem... Penssi que jo tenia 25 anys i allà hi havia pobre gent, dic pobre gent en aquell sentit de que em deien "el maestro", a mi em deien "el maestro"!

Vaig haver de portar unes estisores...

D: Per tallar-lis els cabells.

H: Per tallar cabells, que em dedicava a tallals-hi els cabells perquè...

D: Perquè venien d'un poble i eren pobrets.

I on era això? A quina zona era?

A la part de ????, Caspe...

I això a quins anys era, abans de la guerra o...?

No, després de la guerra. Sí, farà uns 45 anys.

I llavorens allà se'n va fer unes preses que cada dia teníem d'anar a posar cartutxos per caure les pedres, anar tancant el riu i anar pujant, i jo vaig fer la nòria perquè l'aigua pugés des de baix cap a dalt a uns camps d'arròs que tenien fantàstics.

O sigui, que ell va anar tenint propietats, a part de la fàbrica i tot això.

Sí, sí, era molt amant de donar vida a tothom. Sí, si aquell home no estés mort el "paro" no existeix aquí, perquè era d'allò: "Escolta, ara farem això..."

Era molt actiu.

Ui, no vulguis sapiguer, no vulguis sapiguer"

I les relacions amb els treballadors què tal eren? Era paternalista o...?

Molt sociable, molt sociable, sempre ha sigut un home respectuós. Ho he explicat moltes vegades, vem anar... Jo anava llavorens amb el cotxe amb ell i ens vem anar cap allà a les finques, que em va venir a buscar, que vaig dir: "Mira, me'n vaig a buscar la roba i marxo, perquè em ve a buscar que no sé què ha passat allà a l'Aragó".

"Bueno", i era de nit i devíem de sopar, i jo, em cago Déu, esperant aquí a Cervera diu: "Anem a sopar". "Per què no?" I llavorens no sé què d'allò i jo vaig demanar, dic: "Miri, posi'm ara en un moment, unes mongetes i una botifarra i un tall de carn, així ràpidament", li vaig dir. I ell no sé què es va demanar.

Ah, collons! Quan va veure el plat meu, agafa el plat i se'l fot i llavors vaig tenir de demanar-ho jo, un "tio" milionari! I em va dir: "Jaume, és que això jo no en menjo!" Diu: "Jo no en menjo". Què li sembla? Que no el menja, no és costum d'ells menjar aquestes coses, m'entens?

Després també, a casa d'aquest senyor vem fer una festa de les "Collites Blanques", una institució que llavorens es deien "Collites Blanques", van fer aquesta institució per ajudar a gent de ????, i llavors vem fer un festival, un festival que va venir el senyor Porcioles, el senyor Correa, el ministre... el senyor Suárez i grans personalitats de Barcelona i jo era el que havia muntat els focos, van venir els artistes i aquelles coses, però un altre de les coses que t'he d'acabar de dir. Jo em vaig posar en una banda perquè no podia estar amb aquells senyors, i la senyora, la senyora d'Abelino Trinxet em va veure i diu: "Jaume, home, tu a aquest puesto", i en dos "puestos" ella i una senyora del costat em van fer "puesto" i vaig menjar a la taula d'aquells senyors. Sí, sí. Eh què són coses rares?

I quin any devia ser això del Porcioles?

Home, ell era l'alcalde!

Al 57 va entrar d'alcalde, devia ser alss anys 60, no?

Sí.

I a on van fer el festival, a la Trinxet o...?

No, no, no, a la torre aquesta que li dic jo del carrer Córcega-Balmes! És que era grandiosa, era un solar grandíós! Quasi, quasi donava a l'altre carrer!

Era fantàstic, escolti'm! Per tenir això ja... La senyora Lidia, les 4 noies aquelles, les d'allò... "bueno", i ells eren llavorens els dos nois i les dos noies, eren 4 i ell 5. Per 6 hi havia 7 del servei. Era "algo" fantàstic!

I expliqui'm coses de la fàbrica. Quines seccions hi havien a la fàbrica? Quin any entra a treballar a la fàbrica vostè?

Jo tenia llavorens 14 anys.

O sigui, que això és el...

Jo vaig entrar aproximadament el 40.

El 40, o sigui, que va haver justament la guerra.

Sí, sí, exacte, en el 40. Llavorens vaig entrar en el taller mecànic.

I els seus pares encara hi treballaven?

H: Sí, home, i tant! Tota la vida!

D: Fins que es van retirar.

I del temps de la guerra l'han explicat alguna cosa els seus pares?

No, de la guerra no, de la guerra no m'han explicat, no m'han parlat mai, perquè jo era jovenet i...

Perquè sap si la van col·lectivitzar o no, o la van tancar?

Sí que la van col·lectivitzar!

És que no sabia si l'havien tancada o...

Sí, home, però això era d'abans de la guerra, això era durant la guerra. Sí la van col·lectivitzar, la van col·lectivitzar i llavors un dels obrers, que per cert era mecànic, que era el... que vivia aquí baix al carrer Rosselló... "bueno", ja sortirà. "Bueno", i a aquest sí que llavorens van fer-ho director de l'empresa.

A l'obrer?

Sí, el comitè de la CNT, de la FAI i tot aquell de llavorens, que per cert, llavorens quan el senyor Trinxet passava, passava per aquí davant de la meva dona i li mirava la feina que feia i deia bones tardes o bon dia o bona nit. Aquell quan va ser director, aquell no saludava ni a cap obrer, i érem companys però l'havien posat a ell a dalt, en Carner.

Carner es deia? I encara viu o no?

No, no, tots aquells ja són morts, ja són mort, perquè jo era jove...

I llavors després de la guerra què va passar amb aquests del comitè i tot això? Van marxar a l'exili o...?

H: No, no, molts es van quedar per aquí i no res, perquè de fet no van fer res mal fet, no van robar, lo que passa que el "pájaro"... Com ho diuen allò? Un obrer que passi de pobre a ric malament rai, orgullós, "fanfarrón", no sé com ho diuen. "Bueno", hi ha una paraula que ara no em recordo bé. A vegades tu dius aquesta cosa.

D: Ah, no ho sé. "Ressuscitar"?

H: Això, "ressuscitat", home! Té molta costum ella de dir: "Fixa't, aquest vol "ressuscitar"

I "sin embargo" els que ja eren senyors i senyors se'ls hi veu una altra cosa, i aquests altres eren així... "claro", però no, no, llavorens la guerra es va normalitzar...

I com li van dir? Perquè li deuriem canviar el nom.

Com?

A la Trinxet.

No, no, va continuar sent Trinxet.

Es deia Trinxet.

Sí, sí. Jo, els papers no sé com estaven, vui dir, "cuidado", perquè jo...

I recorda si van canviar el nom dels fils o de lo que sortia d'allà, o les etiquetes o així?

No, no, no, l'únic que van canviar va ser el Vallverdú, que era llavorens l'home de confiança del senyor Trinxet, que va canviar totes les etiquetes i tota la norma i tot en català.

Ah, van posar tot en català.

Tot en català, però "cuidado", havia acabat la guerra, eh?

Què? Quan va acabar la guerra ho van feer en català?

Sí.

Ah, sí?

Però a les 24 hores.

Ah, sí?

Home, i tant. Un que hi havia ho va catalanitzar 100%, però acabar la guerra d'avui a l'endemà, el que passa que a mi, estava a la cua del pa i li dic a la meva mare: "Mama, ja em quedo jo!"

Em van fotre 7 o 8 falangistes i eren amics meus.

Ah, sí? Per parlar en català?

Per parlar català, i per no voler anar a la Falange, al carrer Pareto, cantonada... allà a la plaça, carrer amunt, allà a la plaça, se'n recorda? Que anava cap avall aquell carrer... Anava a parar a l'estació, sí.

Sí, on havia la Falange abans, sí.

Hi havia la Falange. Allà hi havia la Falange, i jo travessant des d'aquí Collblanc, per no voler anar a la Falange un nano que tenia llavorens 14 anys o 13, em van passar la màquina fins aquí i així fins aquí, em van treure ???? però jo no vaig anar. I allò era això, la Falange. I treballaven amb nosaltres, eh? La Falange, i així es va quedar, i encara tinc algun company que ja és mort, que li van fotre una santa "bofetada" que va quedar sord per tota la vida.

Pegaven, pegaven a aquests anys. Eren dolents, eh?

Aquí a baix hi ha un bar, aquí davant, aquell bar havia sigut nostre, encara no era nostre, després va ser nostre. Tota la gent que hi havia aquí... nosaltres vivíem al pis de dalt... "pues" tota la gent que hi havia al bar si passaven els falangistes, que manava el senyor Borrego d'aquí dalt, i el senyor aquest, el Aparicio, tots els que hi havien al bar tenien de sortir ràpidament, eh?, perquè si no els hi fotien hòsties, castanyes limpies, eh? Això ho he vist jo, eh? Això ho he vist jo, eh?

I anar al cine Romero amb la mare d'aquesta senyora, que portava un nen, que és un cunyat meu, lladres, lladres, lladres!, agafar-ho per nassos, fer parar el cine i emportar-s'ho a la Falange. Això també s'ha d'explicar de la història.

Clar, i mossèn Busquets, què?

Mossèn Busquets tenia tantes coses... originals, que jo moltes vegades jo no sóc tampoc un gran "beato", però tampoc sóc... Sóc catòlic però... no sé com dir-te...

No és practicant.

Sí, aviam si ens entenem.

Diuen que era bastant... Clar, com que això havia sigut un barri a on era quasi tot...

D: Va fer moltes coses bones, eh?

H: Però més de dolentes que no bones! No dius tu que aquell és el fill d'ell?

D: Eh?

H: No dius tu que aquell, el de les mongetes és fill d'ell?

D: Ah, això deia la "mongetera", que era fill d'ell. Era al carrer Progrés, eh?

H: Home, vaig trobar-ho aquí davant.

D: Tota la vida ho deia.

H: El dia que vaig anar a buscar el diari el vaig trobar: "Home, Jaume, quan vindràs a veure'm?" "Ja vindré, però ara estic passant un procés que no d'allò".

"Bueno, en resumidas cuentas", diu: "I en Sant Valentí no em van obrir la finestra, i això, diu, és a casa meva", perquè ell no està gaire bé, aquell noi no està gaire bé, però sempre s'ha dit que aquest noi era fill d'ell, sí.

Miri, aquí davant de casa nostra teníem el bar, quan passava la processó...

D: No passava per la porta, passava pel cantó, eh? Per Setmana Santa.

H: Si no pagaves et feien tancar la porta.

Feien tancar?

H: Sí, sí.

D: O sigui, com aquelles processons que fan a Sevilla, que surten amb... "pues" aquí també ho feien anys endarrera.

H: I llavorens feien una "tómbola", i llavorens en aquell temps lo que a nosaltres ens anava més bé era donar-li una caixa de Pepsi-Cola o un "didón", que era una "botella" que portava una bola de vidre a dintre per beure, com ara una "orange", abans era un "didón", era una classe de líquid, i llavorens: "Ah, no, això no ho vui, d'això ja en tinc massa allà, a la "tómbola". Vui una altra cosa". I a lo millor l'havies de donar 12 "botelles" de xampany, que et costaven tres vegades més, i si no malament, eh?

Ah, sí? Carai, quina força tenia aquest home, eh? I obligava a la gent a fer la comunió? Perquè diuen que obligava a la gent a vegades pel carrer a combregar, perquè això ho he llegit.

Aquí hi ha un col·legi, que jo per circumstàncies d'activitats deportives, que he pencat molt aquí, he perdut molts quartos i

molta salut, però en fi, no em sap greu... Aquí, en aquest col·legi hi havien fins ara farà 2 anys uns clèrics, "clérigos" que portaven aquest col·legi, i aquest col·legi ho portaven aquesta gent i moltes vegades havien estat aquí a casa per assumptes deportius.

De l'escola, sí.

Ens trobàvem i dèiem: "Farem això, farem allò, farem lo altre, tal i tal". "Pues" moltes vegades que sortia mossèn Jaume i li tenien d'agafar la mà i fer-li un petó aquí, i ells mateixos deien: "Esto es vergonzoso, a lo mejor se había ido a mear y no se había "limpiao" la esto". Ells mateixos! Ells mateixos!

Igual que les creus de les religioses, agafar la creu i fer-li el petó, quan allà els hi fan milions de petons!

Jo he estat a Santiago de Compostela farà un any o dos, jo he fet un petó però aquí, en aquesta, m'entens? No en aquesta! "Bueno", això ja són històries de la barriada. Estem a la fàbrica.

Sí, expliqui, expliqui de la fàbrica. Llavors del temps de guerra recorda això, que la van col·lectivitzar i abans m'explicava que va haver-hi una bomba. Expliqui'm això de la bomba.

H: Com llavorens, durant la guerra, després la van col·lectivitzar però durant la guerra, quan nosaltres ja vivíem allà, "pues" van bombardejar aquí...

D: Aquí dalt, al carrer... com es deia?

H: "Bueno", nosaltres més aviat encara parlem dels carrers antics... "bueno", van bombardejar aquí... perquè sempre anaven per la central de la llum.

Venien a bombardejar la central de la llum, clar.

Exactament. Els feixistes, diguem-m'ho així, venien a bombardejar la central.

Que està al costat de la via, no?

Sí, sí, i la fàbrica està allà al costat, abaix però al costat. "Pues" llavorens allà va caure la bomba a fora, va ser el "desastre", però llavorens, en aquella època, fixi's vostè, en aquella època ja hi va haver-hi la idea de fer calés. Venien els repasadors, que va caure tot, llavorens allò s'havia de fer a dalt per posar la d'allò, i va haver-hi qui vol fer al "techo" tot nou a canvi de les vigues. Sap per què? Perquè les vigues eren de 40x20, pensi vostè en aquestes vigues, però de melis, de melis. Van veure els caballets, perquè eren uns caballets grandiosos, així...

Sí, que això aguantava... encara es veuen alguns.

De melis, eh? I clar, el Casals, un dels néts d'aquest, és membre de la junta del Club de futbol Barcelona, que alguna vegada pot veure que hi han dos contratistes, que un es diu

senyor Casals i l'altre es diu senyor Polido. "Pues" l'avi d'aquest nen que ara és un home, aquest va treure totes les vigues i va fer el "techo" nou a canvi.

A canvi, clar, durant la guerra.

A canvi de guanyar calés, després de la guerra, perquè les bombes les van tirar durant la guerra i va quedar així, i després de la guerra es va posar en marxa.

Expliqui això de que hi havia un refugi a la xemeneia.

H: Hi havia al entrar... Al entrar a la fàbrica hi ha dos "pasillos", un aquí a la dreta i un a l'esquerra, per fora estem parlant, i arribes fins on hi ha la xemeneia. Quan arribes a la xemeneia, a dalt...

D: Vivia don Antonio, ai, don Manel!

H: Don Manolo, però pel "pasillo" de la dreta hi ha un gran hort, si no l'han tocat...

Hi ha un hort allà dintre?

H: "¡Hombre!"

D: A on estava la xemeneia.

H: Exactament. I a sota hi ha el refugi, i a aquell refugi hi anaven els de la fàbrica, quan tocaven les sirenes a la nit, els encarregats que tots vivien allà...

D: Vivien a dins de la fàbrica tots els encarregats.

H: Vivien a la fàbrica, anaven cap allà. Nosaltres aquell dia no vem anar-hi, i en Franc em sembla que... no sé on era però no... "Bueno, en fin", només hi va anar-hi el pobre Miquel, va eentrar per un punt i vem trobar-lo en un altre.

Ostres! Però va viure?

Sí, sí, però sembla mentida, eh?

De "la onda" expansiva de la bomba, no?

De "la onda" expansiva. Sí vostè encara té l'ocassió d'anar-hi allà recordi's de lo que l'he dit. On hi ha la xemeneia, encara queden picats de les bombes, de la metralla, a fora, i passada la xemeneia hi ha lo que diuen la caldera de vapor, que la caldera de vapor era per donar calefacció a dintre, i una màquina que es deia la màquina de parar que anava exclusivament amb vapor, que es on feia el fil mollat i l'anava sacant per fer el plegador, que aquest plegador llavorens anaven els telers que ens feien la roba.

I què feien? Quan vostè hi treballava què feien, roba de quin tipus? Cotó...?

Cotó.

Cotó per llençols era?

H: Tenien una fama els llençols, que eren molt coneguts aquí a Barcelona i a Catalunya.

D: La Tolrà.

La Tolrà, no?

"El Borreguito".

Ah, "El Borreguito" el feien aquí?

Sí. Per això jo... ara he estat malalt fa poc... "Bueno", he tingut molts processos d'operacions, ara fa un any em van operar del cor, ara estic esperant una operació que m'han de fer avui a la tarda... "Bueno, en fin", són coses que venen...

Haviem fet el vellut, hem sigut els amos del vellut. El Trinxet amb el vellut i la roba aquesta, i a més en aquell temps tenia telers amples que diuen que podien fer...

Ah, que feia doble ample.

Sí, horrible... vem arribar a fer una pana tan guapa i tan bona que els americans van fer una exclusiva, no amb el Trinxet, no, amb varis d'aquí, perquè aquests de ????

Sí, que estan aquí a Sants.

Sí, que estaven aquí, també han fet un bon gènere, i llavorens van fer no sé, com una societat per fer tota la roba de l'exèrcit de fora, i ens compraven la roba aquí, aquí a Espanya, sí, principalment a Catalunya, que llavorens estàvem aquí, després s'ha estés una mica per fora d'Espanya algun gènere, però han anat a la ruina, perquè a Málaga el senyor gendre... el doctor aquest que era gendre del Franco, com se deia aquell home?

Ah, Gordil?

Gordil, sí, van portar a Málaga una fàbrica de mil teleers de teixits. Un íntim company meu, un íntim company meu que es deia Aribau, era director, amb unes condicions inmensas, va haver d'abandonar i marxar.

Per què? Perquè aquí la gent quedem fins a les 7 del matí o les 4, però si a les 5 hem d'anar a treballar anem a treballar, i aquests no, aquests no anaven a treballar, i aquest pobre noi, el Vidal, quan arribava allà: "¡Coño, si està la mitad de la fábrica parada! ¿Qué hapasado algo?" "No han venido a trabajar porque fueron de juerga..."

"Bueno", ell va plegar però la fàbrica... Hi havien mil telers en marxa, que mil telers aquí a Catalunya no hi eren en una indústria sola, eh? No hi eren! Allà a Màlaga sí que hi eren, perquè com que no els hi costava ni cinc, que ho pagava el govern de Franco amb el gendre i tota la societat, i aquell famós senyor que es va amagar que era... em sembla que era el Rodó, que era un ministre que es va matar en un accident d'aviació em sembla.

Tot era una societat que no debien de parlar malament de res...

CINTA 1 - CARA B:

... perquè al viure a la fàbrica tens moltes condicions bones però hi ha també les molt dolentes, perquè com la fàbrica treballa si passa alguna cosa et venen a picar a casa i: "Mira, què ha passat això!" I clar, sigui l'hora que sigui has d'anar a repasar. I efectivament, jo també, però "aunque" visquessim a la fàbrica a l'hora havies d'estar a la feina, eh?, vui dir, que no hi havia volta de fulla, perquè es va donar la coincidència que el meu pare era encarregat, jo era llavorens un aprenent, la meva mare era teixidora... però s'ha de ser a l'hora.

Vivien tots junts a la fàbrica? Quaan vostè vivia a la fàbrica vivia amb els seus pares?

Jo sí.

I amb ella també?

D: No, no.

Encara no.

Llavorens quan jo em vaig casar, llavorens ja vaig venir cap aquí, i llavorens "cuidado"... Llavorens va succeir de que com jo ja tenia l'experiència i el meu pare es va jubilar, llavorens a mi em van donar la casa.

Ah, clar, del seu pare.

La d'allò, i em van donar el càrrec d'encarregat del taller. Jo vaig dir que el càrrec l'acceptava però que la vivenda no. "Per què? Què fas, desgraciat! Tu què saps?"

I jo deia entre mi: "Vosaltres no sabeu res! Perquè jo plego, sóc l'encarregat del taller i a casa meva i adéu. Si et quedes et picaran a l'hora que sigui, i si es queda el foc has d'anar a apagar el foc, i si passa això..."

Sí, no tenia intimitat ni per fer les seves coses ni res.

Exacte, d'aquesta forma vaig dir que no. Molts es van estranyar, inclús molts de la família deien: "Però com pot ser possible?" Però jo tenia l'experiència i no vaig voler. La va agafar un senyor, la va agafar però loco perdut per agafar la casa! Però quina desgracia la gent, pobrets, que agafen aquella casa, agafen aquella casa i ????, oi?

Em sembla que va ser l'any 67 que es va tancar la fàbrica, Can Gras, em sembla que va ser al 67, no em recordo bé ara... 67, "bueno", no sé... Quina casualitat, que jo no vaig volguer la casa, al cap de poc temps tanca la fàbrica, ens foten a fora i el problema que van tenir amb la vivenda tots.

Perquè no trobaven gaire.

H: Perquè el senyor Rovira, que a la fàbrica llavorens es va fer càrrec de la fàbrica i del carrer..., que tu anaves a buscar el semanal per pagar als treballadors, a la Via Laietana... Anava a buscar allà el semanal i ella era la que anava a buscar el semanal, imagina't tu, eh?

D: Una nena.

H: Una nena portar aquí mig milió de peles a aquell temps! I d'això.

I nosaltres "pues" ja tornem a estar a dintre de la fàbrica, que havíem d'estar allà i a tota hora al servei de la fàbrica. És molt ingrat, té moltes ventatges però és molt ingrat.

D: Clar, no pagaves lloguer, teníem el carbó, que llavors es feia carbó, i ni pagaves llum, ni pagaves res, però estava esclavitzat tot el dia.

H: I nosaltres quan ens vem casar em van dir: "Ara tu seràs el responsable de lo que era el teu pare i farem el canvi". "Farem el canvi de càrrec, jo seré encarregat però la vivenda..."

"Com? Home! Què ets boig?" ????

I vaig venir cap aquí dalt, vem llogar aquest pis i així estem.

La mar de tranquils.

Clar!

I quants obrers vivien a la fàbrica? Quants encarregats?, quan era vostè o quan eren els seus pares.

Llavorens erem 4 encarregats.

4 famílies.

H: Sí, 4 famílies, una era la Rosalia, la primera. Quina missió tenia el seu marit que era l'encarregat?

D: Era dels repasadors.

H: El segon qui era?

D: El segon, ton pare.

H: Què era el meu pare?

D: El mecànic, després el director, Franc.

H: "Vale", i després?

D: El Joan.

O sigui, que eren els de manteniment, diguem-ne així. Perquè a la fàbrica anaven matí i nit, ai, dia i nit, no?

H: Sí, anàvem dos "turnos".

D: I tres hi havien de "turnos", el que entrava a les 5, el que entrava a les 8, i el que entrava a la 1 i mitja.

Déu n'hi do! Així no parava mai, la fàbrica no parava mai.

No, no, molt poc, parava per alguna cosa però parava molt poc.

I tenien per exemple, algun servei, diguem-ne algun bar o algun restaurant?

No, no, no, no.

I enfermeria tenien?

H: Sí.

D: I metge.

Ah, i metge també tenien?

D: Sí.

H: En aquella època ja erem de la fàbrica, i tenien bastant... i dutxes...

I això què es va fer, després de la guerra tot això o quan la guerra?

No, no, no, després de la guerra.

Després de la guerra es va fer això, dutxes...

Es va anar fent aquestes cosetes, sí.

I llavors què diu que hi havia un hort i què hi havia més?

El "pasillo" aquest que hi havia, a veure si vostè té més facilitat que jo, arribava a la xemeneia. Llavorens al veure la xemeneia, vostè veurà que hi ha un "montículo" amb una paret així que es puja per unes escales per aquí a la dreta, que hi ha la torre que vivia don Manolo, que era l'amo, vivia allà a la torre de Can Gras també. I allò s'ha anat a l'aigua tot, eh? Jo a vegades podria plorar!

I allà hi havia un hort! Pebrots, ????, patim, patam, de fruita tota la casa, un pagès per cuidar-se'n de...

Ah, hi havia un pagès per cuidar l'hort.

Sí, un obrer.

I llavorens per qui era lo que es collia de l'hort?

Lo que es collia de l'hort pels amos, que don Manolo feia... suposant: "Això pel meu cosí, això per allà...", i quan anaven els camions cap allà al despatx de Barcelona a portar la roba, portaven coses, i a més els encarregats també tenien dret a allò, primer els amos i després... I després hi havien gallines, els ous...

I què feien dels ous, també se'ls quedaven els amos?

Sí, sí, tot lo de l'hort era dels amos, sí. I entremig hi havia algun taller que també era del senyor Trinxet però feia societat amb un altre, dintre de la mateixa fàbrica, eh? Diguem, al entrar per la porta, el "pasillo" que hi ha a la torre, aquest que ara parlem de l'hort, aquí a la dreta... hi havia d'allò, però també era l'amo, el senyor Trinxet era l'amo, soci amb aquest que era el que feia les llençadores, les llençadores per la fàbrica i per altres fàbriques.

O sigui, fabricaven les llençadores allà.

Sí, fabricaven llençadores de seda, de cotó, d'espart, perquè totes les llençadores són llençadores de fórmula, però tenen la seva diferència per les seves coses, sí.

I a més a més, una mica més amunt i a sota de la torre que estem parlant, també era del senyor Trinxet però anava associat amb un altre, que feien... aquest senyor era d'Olot. Vostè sabrà que a Olot es fan moltes figures, sants i moltes coses, "pues" aquest senyor es va fer soci d'un d'aquests i aquí es fotia cada "birgueria" de por!

Ah, sí? Feien els sants aquí?

Sants i figures. Era preciós, era preciós! Aquest home, el senyor Trinxet, ja l'he dit de bon principi... a Espanya el "paro" no existiria, ni ara tampoc, eh?

I què li anava a dir? Entraven tots per la mateixa porta, tant els que feien figures com... Tots entraven per aquella porta, per la porta gran de la carretera?

D: Sí, de la carretera.

I marcaven o "algo"? Quin control hi havia?

Primer... generalment es pot dir que hi havia un porter i aquest porter era un bon home, però va arribar un moment de que les coses van canviar i llavors van tenir de posar marcador a la porta, m'entens? Perquè era massa bon home, era un home de: "Ai, que guapa que ets!" I a lo millor portava tot ple de fils per fer ganxet o per fer això.

Clar, perquè això ho feia la gent, no? Clar, perquè no hi havia res, no hi havia res. Jo recordo que tenia un tiet que feia transport i de les fàbriques de vidre sempre portava coses, després portava draps també. O sigui, tota la gent que jo conec del Centre que ha treballat al tèxtil, tots tenen mocadors, trossos de roba, clar...

H: Exactament. Per què? Què passa? Que les dones quan texeixen ho fan tot i a vegades fan una clariana que diuen o un escardat. Allò intenten tapar-ho i tiren aigua, bufen perquè no es foredi, però quan passa, quan li dona la llum sota es veu. Què passa llavors? Allò s'ha de tallar, i al tallar es queda allà, que llavors la casa, l'amo els arregla aquells draps, fan uns paquets i ho venen, com a drap ho venen, però sempre diràn que l'agafen. M'explico?

D: Hi havia trossos de drap que quan tenies un crió et donaven dos kilos de draps.

Ah, sí? Per fer vestidets...

D: I dos llençols, un de "canastilla", però a part d'això dos kilos de draps.

H: Jo tinc una filla al món que ara té...

D: 47 anys.

H: 47 anys... Veus al seu pare? 50 voltes més! És un dit. És una gran mosca i d'una intel·ligència i una gran dona i una gran mare, i és honrada, eh?, vui dir que... Per què ho deia això?

D: Perquè jo t'he dit lo de la "canastilla"...

H: Exactament. La meua dona resulta que perdia algun criu...

D: Vaig tenir la primera i després els perdia.

H: I un dia tenia d'anar jo a casa del senyor Trinxet, que llavors ja no estava aquí a la fàbrica sinó que ja estava a casa d'ells, pel "barco", per això, per allò... I en diuen: "I el Jaume, no ha vingut? Què passa alguna cosa?" Van telefonar: "Ah, és que a la seva dona no sé què li passa". "Com que què li passa? No ve per això? Vinga, cap al Clínic!" I la va visitar el catedràtic...

D: El doctor Cunit, però no al Clínic, a casa seva.

H: O a casa seva, que era del Clínic...

D: El doctor Cunit era del Clínic, el catedràtic del Clínic i jo quan vaig anar i em va visitar, jo dic: "Ai, mare meua, què cobrarà ara?" I li dic que què li devia i em va dir que les amistats de les seves amistats a casa seva no pagaven.

H: Sí, sí, i llavors li va fer un paper per portar-ho aquí a l'empresa...

D: Al "seguro", al metge del "seguro", i no va passar l'inspector mai, mai, mai, mai més. Jo necessitava repós i l'inspector no tenia per què passar per casa.

Molt bé. I li van pagar igual?

D: Tot, tot, tot, l'únic que no venia cap metge a casa.

Vostès sempre van estar assegurats i tot això, legals?

H: Sí, i tant!

I van treballar fins que va tancar l'empresa o no, o es van jubilar abans?

H: No, no, no, ella va plegar abans, perquè llavors va ser que vam comprar aquest bar d'aquí al davant.

A quin any el van comprar el bar?

H: "Pues" a l'any 55. Del 55 al 70.

I vostè treballava a la la Trinxet i ella tenia el bar.

H: Jo treballava a la Trinxet...

D: I jo estava al bar.

H: I estava amb ella la seva mare i la seva germana.

Carai! O sigui, vostès han vist créixer aquest barri de

Collblanc, l'han vist créixer totalment, eh?

D: Som fills d'aquí. Jo sóc filla d'aquí.

H: Gràcies a Déu sóc un individu, diguem-m'ho així, de bastant coneixença, bastant cosa, he fet coses molt grans, però molt bones... Un senyor que ara és mort, que l'altre dia el van

operar del cor, i no és com ara, que ara això, allò, lo altre. Llavors aquest home no estava assegurat, era aquí, "bueno"... Vaig fer un acte diguem de teatre, aquí al teatre de la parròquia i veem recollir unes pesetones, vem fer fer aquí un partit de bàsket que jo sóc molt aficionat al bàsket i vaig ser 25 anys, el president del club del Santiago Apostol... i encara faltaven alguns mitjans per arribar a fer la operació d'aquest bon home i es va fer de la següent manera. Anar a parlar amb les senyores de la Caritat, de la beneficència junts, i es va operar, eh?

Jo sóc el "cabecilla" d'això. A aquest col·legi no entraven nois ni noies, a aquest col·legi, perquè no volien només que els del barri, si no eren del barri no podien entrar al col·legi, però per mitjans meus, jo firmava la documentació sota del nom del pare, jo a sota posava el meu, i aquests nanos que són de la Florida estaven al col·legi, i aquella noia... Jo segurament aquí a casa hauré empadronat entre nois i noies 15 o 20.

Ah, sí? Estan empadronats aquí?

M'enten? Jo els hi deia al col·legi que vivien aquí, i ells ja ho sabien que no vivien aquí però per la imatge de la gent "pues" feien passar que eren d'aquí, però eren de fora, perquè aquests senyors no volien només que la gent del seu país, de la barriada. Coses estranyes que... no es poden tolerar.

I a Can Trinxet han cel·lebrat alguna festa, a part d'això que em deia de les "Collites Blanques" havien fet alguna festa? Per exemple, per Santa Llúcia o així...

D: No, no, el 18 de juliol a lo primer.

H: El 18 de juliol sí que es feia, que anàvem tots els treballadors en camions aquí i allà.

A on anaven, a dinar a la platja?

D: No, no, ens feien el dinar a la fàbrica.

H: A la fàbrica, però sortíem a fora, nosaltres amb la mare i amb el pare...

D: Jo no.

H: Amb els meus pares i jo i molts d'altres, allà dalt com si anèssim a Cervelló, que fèiem aquella "carnada" i en fi...

Sí, o sigui, anaven d'excursió.

H: Sí, com d'excursió, sí.

I per Nadal donaven algun lot o "algo".

Sí, sí, lot també, sí.

I per exemple, per santa Llúcia que era la patrona de les modistes no cel·lebraven res?

No, nosaltres no.

Hi havia patrona a la fàbrica o patró o no?

D: Em sembla que no.

H: Sí, potser sí que hi havia però jo no...

D: Jo no ho he sapigut.

H: Hem sigut nosaltres una gran vida... Allà ens vem conèixer amb la meva dona.

Es van conèixer a la fàbrica, mira, veus?

H: Sí. Quants matrimonis surten, eh?

De les fàbriques, clar.

H: De les fàbriques.

Perquè quina relació hi havia entre els de la...? Perquè per exemple, hi havien grans naus que tot eren dones allà dintre, carregat de telers.

H: Sí, cada dona té...

D: Els contramestres i els ajudants.

H: El contramestre i l'ajudant tenien suposant uns 30 telers, a vegades en tenien 20, a vegades en tenien 40, però d'homes de fet, a una secció com a la que treballava la meva dona...

D: Uns 8, no?

H: Mira, 2, 4, 6, el Angel 8, i el "gallego" que estava davant 10. 10 homes, portaven tota la maquinària, de dones debien haver-hi 70.

I expliqui'm coses del sindicat del Ràdium, perquè vostè és contramestre del Ràdium. Quan s'afilia al Ràdium, després de la guerra?

Sí, jo em vaig afiliar després de la guerra.

I el seu pare ja ho era d'abans de la guerra o no?

H: No, el meu pare també era mecànic, no podia estar afiliat, era mecànic, però jo vaig ser mecànic i vaig ser contramestre, que per lo tant, em vaig haver d'afiliar, que ja era grandet però les influències eren influències, sap lo que vui dir? Al ser encarregat d'un "puesto" i voler ser contramestre "pues" em va costar molt poc pasar-hi, coneixia totalment la matèria, la forma i com el tractament a les dones sempre he sigut bastant normal i correcte, sap què vui dir? Com ara, per lo que llegeix al diari hi ha que aquest li toca el cul a aquesta, l'altre no sé què vol fer o deixa de fer... Jo abans em sembla que hi havia una mica més de coneixement, em sembla, eh? Em sembla que hi havia més respecte.

D: Hi havia un altre respecte.

H: Jo no l'havia passat mai, la meva dona està aquí... no la meva dona, una teixidora, jo no havia passat mai aquí dret així, em tombava i passava. Això vull dir-ho amb tota la veu ben alta! A mi no em pot dir mai aquella dona: "Collons, aquest home, quina arrambada!" No, no, perquè jo tenia un... era "algo" allà a aquella casa jo, era "algo", havia sigut

encarregat, fill d'un encarregat, era un senyor que havia treballat amb el senyor Trinxet!

Clar, no pots fer-te mal veure per una tonteria.

Per una tonteria, exactament, quee després te'n vas pel carrer i feies lo que volies! És així!

I les relacions entre la gent què tal, bé, no?

Sí, sí, sí, no es veia... L'únic problema que tenien, que jo suposant amb la meva dona li deia... jo estava lluny en un "puesto" i li deia: "Quina hora és?" I ella em contestava, però amb senyes: "Tres quarts de 12", però d'aquí allà, eh? Perquè "claro", amb el soroll no podíem d'allò. Era "algo" que...

Hi havia algú que tenia un càntic per veure o "algo" així?

D: Totes teníem un càntic per veure. Teníem un càntic penjant en aquell racó, "hala!".

H: I sempre anàvem a buscar aigua a la font, perquè s'acabava, però sembla mentida com treballàvem. Jo a última hora vaig treballar amb els telers aquells del famós Vilareyes, que el Vilareyes és un senyor que va ser president de l'Espanyol, va fer canviar el govern d'Espanya amb allò dels telers que anaven cap a fora, i era tot un rotllo, un "pegotazo" que ara diuen. "Pues bueno", jo vaig treballar per aquest senyor als telers aquí a les Sangoneres, i resulta de que anava tal com ara vaig i sortia tal com abans, perquè el treball era molt net, sense soroll, sense llençadora, la llençadora anava aplicada en un braç d'allò...

Només havia de vigilar el teler.

Exactament, només vigilar això.

Que havia plegat vostè de la Trinxet o no, quan diu que va a les Sangoneres?

Llavorens va ser quan van tancar Cal Trinxet, i vaig anar al sindicat per afiliar-me i: "Ui, contramestre del Vilareyes". Era una màquina que no havia portat mai però m'agradava i vaig anar i vaig empalmar de seguida.

Això què era, pel 67 o no? Això què és, quan tanquen la Trinxet, no?

Em sembla que va ser pel 67 o 68, eh?

I va estar molt de temps a les Sangoneres?

H: Sí, sí que vaig estar, 3 anys, oi?

D: Sí.

I com se deien les Sangoneres? Havia sigut la Godoy Trias abans, no?

Quina memoria té vostè.

Perquè he estudiat molt les fàbriques.

Sí, ja ho veig, de lo que hem parlat vostè sap de què va aquest assumpte, eh?

Sí, m'agrada. Llavors què anava, caminant fins la Godó y Trías?

Sí, sí.

Déu n'hi do també!

No res, això és un moment, per aquí darrera per nosaltres entràvem, baixàvem per aquí el carrer Gornal i arribaves al carrer Aprestadora i hi havia un "pasillo" per entrar a la fàbrica, o sigui, si haguessim tingut d'entrar per la part de la Gran Vía bé, però hi havíem la gent que entràvem uns per la Gran Vía i altres per darrera.

I què hi feien a la Godoy Trias?

A la Godoy Trias ens dedicàvem a fer sac.

Sacs de "cànyamo", yute o no sé què feien.

H: Exactament, sacs de yute, només ens dedicàvem als sacs, que fèiem el sac aquest tan...

D: Els de sucre.

H: Els de sucre principalment però després vem fer molta tela llarga per fer les "alfombres", que s'enviava això cap allà a ????.

Llavors allà feien "la alfombra".

Allà feien "la alfombra" que s'enviava, i després amab aquests telers del Vilareyes es feia amb nylon roba de nylon, però quan es feia una trencada, que es trenca el fil, amb el cotó o amb el yute o això, "pues" es poden trencar 140 o 50, però quan és el nylon són 200 o 300, i per fer el nus s'escapa com un conill, eh? vui dir, que si no estàs ben preparada... Oh, jo quantes vegades hi havia una trencada i corria a ajudar a les noies per passar la trencada i deia: "Mira, sabeu què us fare jo?" Jo els anava tallant el fil i els hi anava deixant a sobre perquè elles no l'haguessin d'enroscar, els hi anava preparant i elles només havien d'agafar el fil i passar-lo. No anava amb el fil, a la peça que posàvem el plegador i teníem que passar tots els nussos que s'havien fet i anar tirant a poc a poc per passar per dintre de la pua. Me cago l'os, pobrets, s'escurrien i Mare de Déu.

Ja estava liada, clar.

Una cosa que interessava... Tot eren problemes! Hi havien unes noietes que vaig anar a buscar... una vaig anar a buscar, a Gavá, que era una fàbrica que sé que havia anat a l'aigua i vaig anar aviam si coneixia alguna mosca, i per cert, em van donar un nom: "Anant pel Ajuntament veuràs una casa així, així, pregunta per "fulana". I sí, la vaig conseguir. Una vegada la

vaig conseguir la vaig portar a la fàbrica i quan la van veure diuen: "Verge Santa, ja ens han salvat!" Perquè era una noia... Amb el nylon, Mare de Déu amb el nylon! Ja sap vostè lo que és el nylon, vui dir... És mal parit, eh? És mal parit!

Sí, sí, per cosir i per tot.

Per tot, per tot. Llavorens també vem fer molts sacs de rafia, amb els telers aquells de Vilareyes, i teníem el d'allò per tallar, per fer la bora que en diuen, els cremadors... i anar cremant, anar cremant, anar cremant, però has d'estar molt pendent de que no començi un incendi, eh? Perquè pot passar. Era terrible!

Ara jo l'he explicat tot el procés d'allà, però a Cal Trinxet és important. Mira, deixi'm que l'expliqui. Entres, està el porter aquí, aquí hi ha els encarregats de la secció, entres cap a dintre i al entrar cap a dintre hi ha la porta gran, entres a la secció i al despatx, i llavorens ja entres cap a dintre, i a l'esquerra hi ha una porta que hi ha el taller. I llavorens tires aamunt, amunt, amunt, amunt, aunt, amunt i hi ha una altra porta que va a fora, que va a la màquina a prop de la xemeneia, i l'altra surt a l'altra "pasillo", a fora, que surt a la torre.

Llavorens dones la volta i hi ha la caldera. Jo encara l'estic veient.

I al entrar a la porta aquesta gran, que entren totes les teixidores hi ha una escala que va a les golfes, i a aquelles golfes no s'hi feia res i llavorens es va fer un conveni amb la Fabra i Coats per fer ????, i allò va estar molts anys fins que van plegar la fàbrica.

I feien conveni amb la Fabra i Coats, clar.

H: Sí.

D: I allà a on hi havia la sorra què se deia allò?

H: La caldera.

D: La caldera, que portàvem patates o boniatos i l'ensorràvem a la sorra.

Ah, clar, i ss'escalfava.

D: I les fèiem.

H: I portàvem la llet, i portàvem el sopar... Anàvem, ho possàvem allà i quan era l'hora de sopar anàvem a buscar la "fiambrrera" i ja ho teníem calentet.

I vostè quan m'explicava que tanquen la Trinxet i els seus pares es queden a l'atur, què fan els seus pares? "Bueno", tota la família es queda a l'atur. Van trobar feina?

D: Son pare es va retirar abans de tancar, no?

H: Home, quan van tancar la fàbrica, ara últimament estava jo però el pare ja estava jubilat!

No, no, quan es va tancar la primera vegada.

H: Estem parlant de la primera vegada! Els meus pares com estaven a dintre la fàbrica tenien el privilegi de que no estava tancada la fàbrica per ells i el "sueldo" tampoc, m'entens? Els encarregats van ser encarregats, lo que no van ser van ser tots els altres.

Tots els altres, clar, que es van tenir que anar buscant la vida.

I llavorens cadascú va anar buscant la vida per allà on van poguer, però nosaltres no, nosaltres vem anar fent. El meu "tio", la meva tia, tots, tots vem estar solventats pel meu pare i la meva mare. Clar, vem estar solventats.

"Cuidado", la meva mare, que em recordaré tota la vida, preparava un cistell, llavorens una cua de bacallà, no bacallà com ara, la cua, llavorens la cua era per llençar però nosaltres amb al cua fèiem unes patates molt bones, eh? Encara a vegades fem patates amb la cua de bacallà, en fi, un record d'aquests.

I llavorens ens passaven aquelles coses aquí, allà, el meu "tio" també anava a buscar coses aquí i allà, en fi, moltíssimes coses fins que es va tornar a encarar la fàbrica i ens van agafar quasi al mateix personal.

I a la fàbrica, em sembla que ja li vaig dir a vostè, a la fàbrica de Cal Trinxet... no a Cal Gras, eh? Ara parlem del Trinxet. Allà treballava la millor artista que tenim a Espanya, la Núria Espert.

Eella treballava a la Trinxet?

H: No, la Núria Espert era una nena i allà a Cal Tofu, a la cantonada, que hi havia el teatro, aquesta nena feia teatre però ja era buscada per tota Espanya. La seva mare era filadora i si vostè veiés la seva mare quan sortia, igual que la dels demés, amb la gorra de cotó, amb les estisores aquelles...

D: Amb les estisores penjant com les gitanes.

H: Exactament, com les gitanes, eh?, i aquesta nena... I el seu pare era fuster.

Ah, era fuster de Cal Trinxet?

La Núria Espert, el seu pare era un fuster i el seu avi també havia sigut fuster, però encarregat, per això dic que tot és una saga de totes les famílies, "algo" imperiós.

Vivia en el carrer Buenos Aires de Santa Eulàlia. Aquesta família vivien allà. El seu pare era fuster, i aquesta nena era un "lince", ja tenia 7 o 8 anys i feia teatre, et feia caure les llàgrimes quan ella volia, pobreta. "Bueno", ja ho demostra ara, està a Madrid i és una gran "jefa" del teatre mundial aquesta dona. És "algo" bestial!

I vostès encara tenen relació amb la gent de la Trinxet? Encara es veuen?

H: Encara hi havia una senyora que li dic a la meva dona: "Aquesta dona treballava a aquell teler, i deu tenir 94 o 96", o jo què sé lo que vaig dir. I la meva dona: "No..." "Mira, no em facis enfadar".

"¡Tú, chata, ven!". "¡Ay, el Jaime, el mecánico...!" "Oye, una pregunta, que nos estamos peleando con mi mujer. ¿Cuántos años tienes?" Va dir 94, oi? Sí, i encara em trobo. El Domenech, el mecànic, aquell que viu allà abaix...

D: Viu allà avall, a Onésimo Redondo.

Encara es va trobant els antics...

D: Alguns.

H: Alguns, ara ja han passat molts anys i d'allò, però "vamos". Jo tinc un... Jo a vostè l'he vist avui, que no l'havia vist mai, ara se'n va a Rússia 3 o 4 o 5 anys o al Japó o... 5 o 6 anys cap allà. "Jo ja vindré", ja la poden barrejar amb els blancs, amb els negres, que: "Aquesta és la senyora que d'allò".

Ah, sí? Carai!

H: Sí. Sóc un "lince".

És fisonomiste, eh?

D: Molt, jo no.

H: Vaig estar a Itàlia amb ella i amb la meva cunyada i dic: "Aquell és de la Torrassa". Era d'aquí, després se'n va anar i ja feia lo "menos" 15 anys que aquest home no era aquí, i dic: "Aquest és "fulano". "Que no, que tomba, que...", perquè sempre han d'anar contra mi, la germana i ella...

CINTA 2 - CARA B:

... si és tan amable de tenir una mica d'atenció també amb mi...

Vol una còpia?

No, no, de lo que hagi dit?

Sí.

No! Si fa alguna fotografia, que alguna arribi a les meves mans.

Ah, de les que vaig fer, sí, sí.

O si fa alguna més.

Això sí, home, i tant.

I si em passo per allà jo i porto la màquina i em deixen, m'agradaria... Faria el "pasillo" d'entrada, l'altra "pasillo" de l'esquerra i tot lo de la xemeneia, la caldera i lo de dalt.

Mira si faria fotos, 6 fotos! Perquè per allà sota passa... per allà sota això hi passa el metro, eh? Passa per allà sota! Sí, per això l'estació més llarga que hi ha a Santa Eulàlia és la Torrassa.

Ah, perquè passa per sota la Trinxet, clar.

Sí, passa per sota de l'hort i del canal. Això sembla mentida, eh? Sembla que vaig fer la foto per aquí davant, sembla mentida, eh? És bestial, eh? És bestial!

I llavorens vostès quan venen a viure aquí? Quan es casa venen a viure aquí a la Torrassa?

Nosaltres ens vem casar... miri.

Ah, mira, al 48. Llavors és quan deixen Santa Eulàlia, que és el seu barri diguem-ne així, per venir aquí a la Torrassa, no?

Per venir a la Torrassa, sí senyora. Però encara continuava treballant allà, eh?

Clar, llavors els seus pares a on queden? Segueixen a Santa

Eulàlia?

No, no, els meus pares quan d'allò, es van jubilar i es van anar a viure a Terrassa.

Ah, quan ells es jubiles perden la casa i...

Sí, que llavorens la vaig agafar jo, però jo no la vaig volguer.

Sí, i llavors ells se'n van anar a viure a Terrassa?

I ells se'n van anar a viure a Terrassa, que tenien una caseta i un hortet. El Macià sempre deia: "Teniu dos cases, la de la cantonada i l'hortet". I ells eren aquests que tenien la caseta i l'hortet.

I el seu pare era catalanista?

Sí. En primer lloc, per dir una cosa, nosaltres, tota la santa família, tota la santa família és d'Esquerra Republicana de Catalunya. Tota!

Ah, sí? D'abans de la guerra ja.

D'abans de la guerra. Tota i tota! I no separatistes, "cuidadoo", som catalans, som republicans però no som separatistes. L'únic que jo, com a català i sempre ho dic, vui que em respectin els meus drets, només vui això. I d'aquests àrabs, per mi poden venir tants com vulguin, però que s'adaptin a lo nostre! Aquests mocadors a fora i aquestes falces a fora, no que vaguin "desnudos", però que vaguin como nosaltres! Que s'adaptin!

I amb la religió que s'adaptin! Nosaltres no te dic ara, perquè fer-lis una mesquita aquí, una mesquita allà i una mesquita allà, que se'n vaguin cap allà i la tindran, i si volen estar aquí que s'adaptin aquí, i prou, a mi no em molesta la gent.

I el seu pare havia actuat políticament o no?

El meu pare no havia actuat políticament, no havia actuat, només que erem del partit d'Esquerra. Aquí a Santa Eulàlia al davant de la plaça teníem el centre, que després de molts anys ha hagut la Falange aquí al carrer Pareto... Aquí, la plaça és això i aquí hi havia la Falange, i Esquerra Republicana de Catalunya estava a l'altra cantonada, en el seu temps, que després van tenir que desaparèixer, no?

Però el meu pare i la meva mare, i els meus tios i la meva tia... La meva tia era... la tia Vicenta era de tomar, eh? Era una dona... A l'empresa quan ella parlava... Però sempre defensant els drets d'ella i de les demés treballadores.

Clar, quan se tenia de fer una reclamació, sempre hi ha qui vol fer la reclamació però no té allò de dir: "Vaig a fer!" No, i ella era una dona que: "Sí, sí, vaig a la reunió", i ella parlava...

I per exemple, què eren les reclamacions?

Les reclamacions, "pues" que suposant de que la prima aquella d'aquell gènere "pues" es pagava poc. S'havia de pagar més i per lo tant d'allò, i "en vez" d'haver-hi una obrera que havien d'haver-hi dos. Vol dir una dona que ajudés a les demés, però degut a que les materies ja no eren tan bones perquè tenien molta mescla, "pues" a elles els hi costava molt fer metres, "pues" dugues!

D: És que ella portava 12 telers! 12 telers portava!

H: Era una dona que sabia parlar, perquè havia llegit molt.

Havia llegit molt? Era soltera o no?

No, no, casada, amb el germà del meu pare, el tio Ramiro. Han estudiat molt i saben parlar molt i...

Perquè lleguien diguem-ne, no es que anessin a escola sinò que lleguien a casa.

Exacte, exacte. Mira, jo només llegeixo això, el Periòdic, i jo a vegades dic: "Són bonics, eh?, aquests llibres", però els tenim aquí però no els hem llegit mai. Sembla mentida, eh?

A les cases hi ha més llibres per fer bonic que no perquè els llegeixen! "Sin embargo" a Castelldefels teníem uns llibres que

vem trobar a l'apartament, que ens van deixar i els vem agafar, els ens vem emportar cap allà i ja els han llegit tots.

Clar, depen a vegades de temporades.

H: Sí, li agrada.

D: Això és de la meva néta.

I això li volia preguntar. El seu pare va anar a la guerra?

Mon pare es va lliurar per ???? i jo també.

Clar, perquè vostè era molt petit per anar-hi, no?

Sí.

Llavors es van lliurar tots dos.

H: Jo vaig néixer a l'any 1923... quan es va entrar a la guerra, durant la guerra, jo llavorens tenia 14 anys. El teu pare també estava...

D: El meu pare també va estar a punt, a casa meva va tenir un plat d'alumini, una cantimplora... que no li havien donat, l'havia comprat.

H: El meu "tio", ja és mort també desgraciadament, eren... tots erem republicans, però el meu "tio" era el "tio" que per defensar la República l'han de matar.

Sí? I va sortir voluntari o "algo"?

Sí, sí, sí, a Palma de Mallorca.

Va anar voluntari? Però era d'aquí de Hospitalet?

Sí.

I va anar cap a Palma?

Sí. Ell i varios, el Balaguer, que també era paleta, que és mort ja...

I aquests van sortir d'on, de Santa Eulàlia van sortir?

Sí, sí, sí, van sortir d'allà on vivia en Llorenç Frontera, a la cantonada del carrer Buenos Aires... Aquí, això és el carrer Buenos Aires i això la carretera, aquí vivia en Llorenç Frontera, que era alcalde de Hospitalet. "Pues" aquí hi havia un altre local que hi havia l'Estat Català i aquí tots.

Van sortir varis voluntaris d'Estat Català.

De l'Estat Català, cap a Palma de Mallorca, i aquí llavorens a aquests allà s'ho van fotre com un "volado". Aquí estaven amb una escombria i ells van venir preparats... Au, va, cap allà!

I després van tornar cap a Hospitalet tots aquests xicots de l'Estat Català, després de la guerra?

Sí, sí, sí, sí, el meu "tio" va tenir més problemes. El meu "tio" va tenir que demanar audiència amb algun capellà.

Ah, sí? Perquè li fessin l'aval?

Exactament... Va tenir que demanar audiència amb els capellans. Jo pregunto... "Cuidado", ja tornem a ser, jo sóc catòlic però no sóc "beato" ni molt "menos", ara si vol anirem pel carrer i ja veurà el mossèn: "Ah, Jaume, què tal? Com va això? Què, quan vindràs per aquesta casa?" "Cony, que estic a Castelldefels,

home!" Sempre diu: "Aviam quan vens per aquesta casa!" Dic: "Que no puc, home, que estic a Castelldefels!" "I allà què fas?"

Dic: "Tinc molta feina!"

"Ojalá" el trobessim, ja ho veuria. No veu que hi treballat tant en aquesta casa i m'ha costat tants duros? El basket i...

L'agradat, el basket l'ha agradat.

Estic content, estic content d'haver fet lo que he fet. Tinc un televisor i encara, què li diré...

A Santa Eulàlia hi havia una casa de pagès que el deien "Cal Neguit"...

Sí, sí.

"Bueno", jo dissabte vaig a dinar a aquella casa... El Paperines, el Forn, el dels camions... íntims amics... el Freixes, tots erem una colla i de tots jo era el més pobret de la colla, perquè tots ells eren rics, el dels camions riquíssim era, llàstima que es va morir, era un altre que l'hauria donat feina a tothom. Li podria explicar una altra història però no és de la fàbrica, però vaja, també va fer "birguerías".

Nosaltres quan hi havia la Festa Major ens reuníem i dèiem: "Ve la Festa Major..." "Ostres, es que jo no tinc gaire diners". "A prendre pel sac, que tomba, que tira..."

No se'ns ocorreix anar llavorens a La Marina, al carrer Aprestadora, a on hi havien els escombraires i tot, també hi havia un "puesto" que en deien "Els Arbolets", perquè estava ple de viveros, d'arbres, i en deien "Els Arbolets", que allà fèiem la guerra Santa Eulàlia contra el carrer Aprestadora, "pim-pam"...

A què, a pedrades?

Sí, sí, aquelles coses. "Pues"... per què ho deia això? Saps el motiu?

Sí, de que anaven tota una colla, que era Festa Major.

Ah, clar, que erem una colla que anàvem cap allà. "Bueno, en resumidas cuentas", em venen a buscar i anàvem a buscar bolets "cecs d'aigua", d'aquestes petitones. Jo les petites les he agafat sempre, la gran no, però la petita... Ens vem fotre per allà dintre, se'n van anar cap allà, el Vall... no vulgui sapiguer...

La que es va armar!

Ja hi va haver-hi que... ens van pegar. Ja ens van cridar, ja. No ens van fotre la cara nova per miracle de Déu, perquè ja havia passat un dia o dos, eh? "Ha passat el Jaume, ha passat l'Albert, aquí passa aquest..." Clar, ens coneixíem tant!

Encara aquest dia vaig estar aquí al "seguro", que havia un xicot que estava en una cadira de rodes, el Lázaro: "Lázaro, com ens hem de veure!" "I jo també noi". Dic: "I la teva dona?"

Diu: "És morta". Era en aquell temps la dona més guapa que hi havia al món.

Ah, sí?

Sí! Una dona, i era guapíssima, i a conseqüència de no sé què el seu pare es va penjar. Una cosa rara va passar... eren de Palència. Tots eren de Palència.

Jo sempre diré lo mateix, a mi m'han fet molt de mal, jo he procurat no fer-le i no he fet mai mal. Al contrari, ho pot preguntar allà on pugui, i si vostè va a Castelldefels, on hi ha... que ara l'estan tirant a terra, que fan obres, l'Hotel Platja, vostè pregunta per allà al forn, la carnisseria, la farmàcia... "Coneixeu un home aquí que li diuen el senyor Jaume? El coneixeu?" "Bueno, chica", em coneixen "hasta" les rates.

I què li anava a preguntar? Vostè va veure després de la guerra tots aquests que són de Falange en plan nou? Perquè clar, abans no hi havien, llavors vostè ho ha vist tots aquests que es canvien la jaqueta.

Sí que els hi vist, i marquen una època que tenia "algo" personal...

No podies fer res.

Sí que es podia fer, lo que fan ara aquests al Nord, fotre dos tiros a l'esquena i s'acabat! Sap el què vui dir? Si t'agrada bé i si no també, perquè això va així, eh?

Vostè sap lo que és agafar i... jo encara era dels grandets, eh? però hi havien de més joves que jo, eh? I aquests homes ja tenien pel fins aquí sota del nas, eh?

I què, i els hi pegaven?

Cada viatge! No es pensi d'aquestes hòsties així, no, no! Així! Sap què vui dir?

Sí, que feien mal.

H: Collons, si fotien mal! Hi havia el "sargento" aquest també, que jo havia rondat a la seva cunyada, te'n recordes? "La huesos".

D: "La huesos".

H: "La huesos". Treballàvem junts a la fàbrica amb la meva dona i li dèiem "la huesos", i mira, teníem relació amb una i amb l'altra i em vaig quedar amb la que estic present encara.

Doncs el seu cunyat, un sargent de l'exèrcit, es va quedar aquí i qui el va parir, que n'ha fotut de garrotades! Només parlaven d'això, d'allò i de lo altre. I encara hi havia senyors que deien... ara ja no hi penso tant però vaig estar uns anys que en tenia unes ganes de feina i moltes vegades deia amb el meu pare: "Tinc unes ganes de comprar una pistola". "Sí, sí, ha passat això, quee tomba, que tira... que fotaràs la vida a la merda"... En fi, aquelles coses.

I què pensava vostè, quan baixaven els maquis què pensava? Perquè els sentia parlar, perquè eren de Hospitalet i eren d'aquí Collblanc.

Sí, sí, he sigut admirador dels maquis jo.

I els havia conegut?

No els havia conegut però sé moltes històries de gent de Manresa... del Vila, el Viladomill, tots aquells de les colònies de Berga... tota aquesta gent d'allà.

Jo em recordo una anècdota... amb això dels maquis, que estaven en un lloc, en una cafeteria com ara aquesta taula i estaven allà i: "Estos maquis, que tomba, que la mare que los parió, que aquí, que allí..." Ai, estic buscant el nom d'aquest que era maqui, que era d'una colònia d'allà dalt... I resulta que agafa i estava sentat allà i: "Vamos a hacer la partida (amb la guàrdia civil, un "sargento"...) i van parlar de les tonteries aquestes dels maquis i dels no maquis i diu: "¡Nada, tranquilos hombre! Esto ya está! Vamos, nada más que te ven ya se cagan derechos".

I hi havia un allà que diu: "¿Qué ha dicho usted, que se cagan derechos? ¡A ver si se va a cagar usted! Yo soy el Masana".

El famós maqui que hi havia allà dalt, el Masana, es recorda vostè?

Sí, sí.

"Bueno", ja queeda aquí escrit, el Masana, i el Masana diu: "¡El único que se va a cagar aquí es usted! Yo soy el señor Masana".

I es devia quedar...

"Continuó, continuó jugando".

No va dir res, clar. I vostè les sabia quan passaven aquestes històries als anys 40, 50?

Home, és clar que les sabia, perquè més o "menos" jo... algú d'allà dalt baixava aquí i les explicava, i al explicar-ho aquí arribava fins aquí. Lo que no arribava fins aquests de la Falange, ni a aquests que havien pegat, a aquests sí que no arribaven, però suposant, a la meva tia, als meus cosins sí que arribava: "Escolta tu, mira, ha baixat "fulano" de tal".

I a aquestes colònies d'aquí dalt a la meva vida també hem anat a bastantes.

De la feina, no?

No, no, del bàsket, perquè he anat a jugar a molts "puestos", a molts "puestos", i he jugat en aquestes colònies.

Vostè jugava a bàsket?

No, no, jo he sigut un directiu. Jo també, ara, últimament, l'últim viatge que vaig fer va ser a Torre ????, el del

problema d'allò de la colza... que no podíem anar a jugar allà perquè el oli allà... que la gent es moria, que es mataven... I teníem concertat una sèrie de partits de "baloncesto" i no es podia fer.

Llavorens aquí el conseller d'entitas de Catalunya va comunicar allà diguem que no hi havia cap problema, que el mal ja estava fet. Total, que vam parar a ... Tarragon i allà vem fer un partit, d'allà ens vem anar cap a Madrid, en vem fer els altres, vem venir, que va ser quan s'ens va escapar... el tren! Hi havia un "barullo", hi havia 3 o 4 taxis i uns van voler passar i elss altres no van poguer passar, llavorens quan vem arribar ja se'n va anar. Llavors jo dic: "Verge santa, si ara hem d'esperar aquí un altre tren...", ja ens hi vèiem allà a unes hores tal. La gent de Hospitalet nerviosos, la gent: "Mi hijo no viene porque está en el hospital", lo primer que pensaràn. Però vem arribar abans, vem arribar abans en avió, però vem tenir que demanar quartos, que ens els donguessin a canvi de que ja els pagariem. "Bueno", en fin...

"Pues" més o "menos" ja estem. Voldria afegir "'algo" sobre Can Trinxet ara què diuen que la tiraran a terra? Què li agradaria que quedés com a record de Can Trinxet o així?

Mira, en primer lloc, que tingués de quedar... la xemeneia ja sé que no me l'han de tirar, d'això li jugaria quasi la mà dreta, i la "fachada".

La "fachada", no? Que era molt bonica.

És un gravat... sap la pedra què està posada allà, amb quines mans? Això s'ha d'entendre, si no hi ha res ho tiraràs a terra, però no es pot tirar aquesta paret! No es pot tirar! Allà al carrer Girona, quan surt la clínica Corachán, venint cap aquí, no sé com es deia allò, home, el carrer aquell. Hi ha una "fachada" que l'havia fet el Gaudí, van fer tots els pisos al darrera, però la "fachada" aquella la van respectar com històric. És que no es pot tirar! És igual que aquella paret, per mi no es pot tirar! Per mi no es pot tirar, home!

I a nivell de memòria més que de pedres, quin record li agradaria que quedés de Can Trinxet?

H: Jo mira, la pedra i la part de la xemeneia, tot aquell contorn d'allà no voldria pas que lo toquessin. I "cuidado"...

D: Passa i diu: "Aquí dormia jo, aquí està el lavabo, aquí l'habitació petita, el menjador, l'habitació de ma germana..."

H: No puc passar, no puc passar, em poso que la gent deu pensar: "Què m'explica aqueest home?"

Jo l'únic que m'agradaria, que allà hi foten unes obres guapes, molt bé, però jo sé que la xemeneia no la tiraran a terra, però lo que havien de fer és tampoc tirar la torre aquella que hi ha tan guapa, perquè és molt maca, i sap què? Una guarderia allà! Això que li dic de la torre, una guàrderia senyors! Que allà amb poca cosa s'arregla, eh?

Vostè conec algú de l'Ajuntament de l'Hospitalet?

No, les de l'Arxiu, però clar...

Anava a dir, al Ballvé no el coneix?

No.

No. El Ballvé era un xicot que és veí d'aquí, que també el vaig portar jo com a jugador d'aquí de "baloncesto" de l'Ajuntament... de conseller o no sé de lo que era, però sé que estava empleat a l'Ajuntament, que per cert li vaig dir: "Collons, tu, quan s'ha d'arreglar la carretera de Collblanc? Que sembla l'entrada del mercat de Calafell, eencara sembla el "barrio chino". Això no pot ser!" La part esquerra, els monuments aquells són preciosos, els edificis que hi ha, però la dreta, "¡hombre!", surts de la Creu Roja, que nosaltres hi anem moltes vegades, i veus tot allò i dius: "Per favor! Una entrada en una ciutat de 250.000 habitants! Hem de tenir aquesta entrada? No, no, no.

Ara vostè em dirà: "Sí, però és que d'allò". Escolteu, no hem repartit una miqueta les coses? Una miqueta a aquesta, a l'altra aquesta, i aquesta... en fi, hi ha coses que realment no les acabo d'entendre, no les acabo d'entendre perquè aquesta entrada d'aquí dalt és indecent per una ciutat com Hospitalet, és indecent!

És igual que... el tunel aquest que hi ha aquí a Santa Eulàlia, que el tren passa per sobre, quan em va passar això que l'he dit de la Falange, anàvem al matí cada diumenge durant al "menos" dos mesos, desde la Riera Blanca, que ja comença Hospitalet cap a dintre, fins aquí el parc aquell que llavorens el soterrani no hi era, a portar la bandera. I quan veníem cap abaix, els altres tres que quedaven. Això durant dos o tres mesos.

Sí, que es pensa vostè que no les he passat putes! Però encara estic aquí i sóc viu!

Molt bé, sí, sí. Encara ho pot explicar.

Encara ho explico, i ho explico amb tant orgull que "aunque" em matessin ara m'és igual, però ho explico amb tota la meva satisfacció. Anàvem a treure això i a portar la bandereta, que hi faltava la meva que era la republicana, o la catalana. Què li sembla?

"Pues" molt bé, moltes gràcies, eh?

No res, home. Vostè i el que sigui em poden preguntar, si hi ha algun curiós de vosté o d'allò, que encara hi ha coses per explicar les explicaré totes, perquè jo estic aquí com un historiador, per explicar les coses. Llàstima que no sapigués més, perquè si hagués llegit una mica hauria sigut un "lince", i si hagués sigut policia hauria sigut molt llest, perquè només venen així ja sé: "Aquesta dona és..." "Aquest home és un "chorizo"... "De què viu aquest matrimoni?" D'"algo"

inconfundible. No saps mai a quina hora venen, a quina hora marxen... Quan un ve a les 3 del matí, demà no s'aixeca en tot el dia, ara es compren aquest cotxe o se'n van mig any a Italia o a França... "Quin negoci teniu?" "No, no, cap". Ja pots fer-te una idea d'alguna cosa.

Hi havien uns italians allà a Castelldefels, la noia bandera, eh?, una noia bandera, eh? No et pensis que era qualsevol com aquest, no, bandera, i ell també era un tio guapo, semblava aquest de la... de la Obregón ???? , un tio d'aquests ben plantat. Sempre estaven pel passeig, com jo m'aixecava molt d'hora i anava a passejar... Amb els patins amunt i els patins avall, patins amunt i patins avall... Després quan es cansaven es fotien en un bar i veies tot lo que havia allà sobre i deies: "Ostres, jo amb això, jo i la dona, dinariem i sopariem i esmorzaríem demà!"

L'endemà tornem-hi: "Coño, señores italianos, ¿qué pasa? Que no se ven". "Calla hombre, see tuvieron que marchar corriendo, que la policía los está buscando". "Se ha ido justo para una venta que haan hecho..." Drogas, y drogas y drogas. Terrible.

Arribo a casa meva, abans de que em passessi això del cor...

D: Del cor? Va ser pel març.

H: I dic a un que hi havia a l'escala: "¿Qué hace usted aquí?" A dalt al pis, "dice": "No, que está con una señora hablando porque quiere alquilar el piso". "Bueno, haga el favor de dejarme pasar"... Al cap de 4 dies em telefona la mestresa, diu: "L'hem tingut de tornar els calés perquè la policia els està buscant". Més xoriços!...